

Informacijska znanost

Problem definicije si delijo različne stroke: bibliotekarstvo, računalništvo, komunikologija, management, pa tudi različne specializirane stroke, ki uporabljajo informacijsko znanost v svoje namene, npr. biomedicinska in naravoslovna informatika.

Harold Borko (1968)

Dva dela informacijske znanosti, prvi del sestoji iz definicije, medtem ko nam drugi del, ki izhaja iz definicije, podaja razlago:

INFORMACIJSKA ZNANOST je interdisciplinarna veda, ki raziskuje lastnosti in obnašanje informacij, pretok informacij in metode njihovega procesiranja za čim boljše dostopnost in uporabnost.

Ukvarja se torej z izvorom, razširjanjem, zbiranjem, organizacijo, shranjevanjem, poizvedovanjem in uporabo informacij.

Vsebuje raziskovanje reprezentacij informacij v naravnih in umetnih sistemih, sisteme kodiranja za prenos informacij, orodja in tehnike za procesiranje informacij (strojna in programska oprema).

Informacijska znanost tudi izhaja in sodeluje s področji, kot so matematika, logika, lingvistika, psihologija, računalništvo, komunikologija, bibliotekarstvo...

Ima **aplikativno** komponento, ki razvija servise in informacijske produkte (organizacijska in tehnična dejavnost) in **bazično** komponento, ki raziskuje osnovne lastnosti brez konkretne aplikacije.

Je post-moderna znanost.

PROCESI DODAJANJA VREDNOSTI

- ◆ Izboljšanje dostopa (zmanjševanje količine informacij)
- ◆ Izboljševanje točnosti (zmanjševanje napak)
- ◆ Omogočanje brskanja
- ◆ Zagotavljanje ažurnosti
- ◆ Zagotavljanje fleksibilnosti

- ◆ Procesi formatiranja
- ◆ Zagotavljanje primernih vmesnikov
- ◆ Urejanje virov
- ◆ Omogo anje dostopa do virov

PODRO JA INFORMACIJSKE ZNANOSTI

Informacijske potrebe, zbiranje informacij, iskanje informacij, uporaba informacij, uporabniki...

Podro ja informacijske znanosti s stališ a informacijskega cikla

- ◆ Ustvarjanje informacijskih virov
  - Merjenje in napovedovanje rasti koli ine informacij
  - Analiza citiranja
  - Definicija okolij, ki so izvor informacij
  - Problemi specializacije, zastarevanja
- ◆ Zbiranje in organizacija informacij (skupno z bibliotekarji)
  - Izbor
  - Opisovanje virov
  - Vsebinska obdelava
  - Informacijski mediji
  - Shranjevanje informacij
  - Poizvedovanje
- ◆ Razširjanje informacij
  - Sistemi za poizvedovanje
  - Informacijske storitve
  - Informacijska politika in strategija
- ◆ Uporaba informacij

- Vrednotenje informacijskih sistemov in storitev
- Študij uporabnikov in uporabe
- Definicija uporabniških okolij
- Problemi varovanja podatkov
- Zakonitosti loveškega procesiranja informacij

UPRAVLJANJE Z INFORMACIJSKIMI VIRI

Področje informacijske znanosti je upravljanje (planiranje, organizacija, kontrola na operativnem, strateškem in taktičnem nivoju) informacijskih virov (podatki v obliki teksta, zvoka, slike, literatura v knjižnicah, arhivih in inf. centrih, računalniški zapisi, sistemi za proizvodnjo – strojna, programska in komunikacijska oprema) s servisi (zbiranje, procesiranje, predelava, shranjevanje, proizvodnja, koordinacija) in njihovo sistemsko podporo (razvoj, izboljšave, vzdrževanje) za zadovoljevanje informacijskih potreb nekega okolja.

Cilji upravljanja z informacijskimi viri (npr. v delovni organizaciji):

- ◆ Okolje, v katerem se pretakajo samo relevantne informacije
- ◆ Uporaba tehnik in tehnologije, katerih cena je primerljiva s pričakovanim profitom ob uporabi
- ◆ Sprememba odnosa do informacije; upoštevanje informacije kot bistvene dobrine
- ◆ Analiza zahtev PRED pridobivanjem informacij in ne obratno
- ◆ Vzpostavitev vloge upravljalca informacij
- ◆ Vključevanje končnih uporabnikov v načrtovanje informacijskih sistemov
- ◆ Odgovornost vseh zaposlenih za pridobivanje in uporabo informacij

Odnos med bibliotekarstvom in informacijsko znanostjo

- ◆ Informacijska znanost kot nadgradnja bibliotekarstva?
- ◆ Ali eni vzporedni aktivnosti?

- ◆ Mo no prekrivajo i se vzporedni aktivnosti?
- ◆ Informacijska znanost kot del bibliotekarstva?

Zgodovina informacijske znanosti in informacijskih orodij

Informacijska znanost s tem imenom šele od 50-tih let dalje (Jason Farradane; 1958 ustanovljen Institute of Information Scientists).

Prejšnja in vzporedna poimenovanja (celote ali delov):

- bibliografija, dokumentacija, znanstveno informiranje, sistemi za poizvedovanje, bibliometrija, informatika

Poimenovanja skozi

as:

- o 1900 – 1930 bibliografija
- o 1920 – 1950 dokumentacija
- o 1940 – 1950 znanstveno informiranje
- o 1950 – 1960 sistemi za poizvedovanje
- o 1960 - informacijska znanost
- o 1970 - informatika, bibliometrija

Poimenovanje je pomembno za vedo, ker:

- ✓ Definira celotno problematiko, s katero se neka skupina znanstvenikov ukvarja
- ✓ Poda osnovne značilnosti in omogoča
- ✓ a razločevanje med razli
- ✓ nimi vedami
- ✓ Socialna funkcija jezika zahteva, da primerno poimenovanje izraža identiteto in enoličnost izražene ideje; definicija se mora izogniti nepreciznosti, dvoumnosti, podvajanju in protislovnosti

Dokumentacija je umetnost zbiranja, klasificiranja in omogočanja

anja takojšnjega dostopa do zapisov vseh vrst intelektualne dejavnosti.

Začetki:

- ◆ Analiti
- ◆ ne bibliografije po strokah
  - referalni
  - asopisi
  - informativni bilteni
  - indeksi

12. septembra 1895 je bil ustanovljen institut "International de Bibliographie (Henri la Fontaine, Paul Otelet): Ta institucija si je zadala nalogo s pomočjo osnovnega kazala znanstvenih, tehničnih in strokovnih področjih spremljati ves potek obstoječih dognanj. To je bila nekakšna kreacija univerzalnega kazala oziroma indeksa, ki bi nam nudil na vpogled seznam, kot že omenjeno, svetovne znanstvene in tehnične literature. Toda zgoraj omenjena sta se lotila nemogoče naloge, zato je ta ambiciozni projekt zamrl.

Orodje: UDK

1876 Paul Dewey - Iznášel sistem univerzalne decimalne klasifikacije, ki ga še danes uporabljajo. Klasifikacija pomeni razvrščanje v skupine, razrede. Poznamo razvrščanje po vsebini informacij in s pomočjo šifer. UDK je doživel še veliko ponatisov. 1904-1907 je izšel prvi komplet UDK in se še vedno uporablja.

1937 Federation Internationale de Documentation

Zaradi internacionalnega pomena so uporabljali šifre, ki veljajo za vse narode tega sveta. Ista organizacija se 1986 l. preimenuje v Federation Internationale d'Information et Documentation oziroma v mednarodno organizacijo za informatiko in dokumentalistiko. Ukvarja se z primarnim pomenom vsebinske obdelave. To pa je postopek, ki nam na krajši način poda vsebino določenega dokumenta, kar pa se lahko izvaja na več načinov:

- * S pomočjo povzetkov
- * z deskriptorji - besedne fraze npr.
- * klasifikacija - na vsebino se dodelijo kode

Klasična orodja: Za lažji dostop do vsebine.

Zgodovinska informacijska orodja

- ❖ Mikrofilmi, mikrofiši
- ❖ Luknjane kartice